

mensch geen Voleinding van het wijzegeerig-
pinnen te wachten is, laat staan een Voleinding
van het werk Gods. De wijsgeerte kan
ons hier het ware spoor niet doen vinden,
de natuurkunde en de sterrekunde bleken
dit evenmin te kunnen doen, en alleen in de
religien der volken ontdekten we althans
nog een zwak spoor, dat op een komende
Voleinding wees, voorzover in die religien
nog iets naverke van wat eens aller deel
was. Dit nu moest daarom met eenige
breedvoerigheid worden uiteengezet, en
door verwijzing naar wat men op allerlei
manier meende gevonden te hebben, worden
aangetoond, omdat maar al te velen telkens
weer, buiten de Schrift om, een eigen gedach-
tenwereld omtrent de toekomstige dingen
zochten uit te spinnen. Het moest voor ons
vast staan, dat dit alles fabel spel bleef. Zoo
toch eerst wordt ons rechtstreeks de weg
naar de Schrift gewezen, en zal thans uit
haar en uit haar alleen zijn op te maken,
wat omtrent de einduitkomst niet door
mensen verzonnen, maar ons van Gods
wege geopenbaard is, opdat de lijnen vast-
liggen waarlangs zich onze gedachten hebben
te bewegen.

DR. A. K.

Wie u hoort, die hoort mij.

Wie u hoort, die hoort mij;
en wie u verwerpt, die verwerpt
mij; en wie mij verwerpt, die
verwerpt. Dengene, die mij ge-
sonden heeft.

Luc. 10: 16.

Het gold hier niet de twaalf, maar de zeventig
discipelen. Jesus' woord volgt steeds de vaste
lijnen. Bij Elim vond Israël, toen het uit
Egypte toog, twaalf waterfontein en zeventig
palmboomen, en achtereenlopend zondt Jesus
onder het Israël van zijn dagen eerst twaalf
discipelen uit, d. i. één voor elken stam, en
daarna zeventig jongeren, zijnde één van elk
in de districten der zeventig oudsten, wier aan-
stelling reeds van Mozes dagteekent. Zoo keerden
altijd de opmerkelijke gevallen terug. Twaalf
is drie maal vier, nu is drie het cijfer van die
Goddelijke in de Goddelijke Drie-eenheid en
vier het cijfer van de wereld naar de vier
windstreken. En zoo doelt 3 x 4 vanzelf op
het indragen van het heilige in de wereld, juist
dus op datgene, waarin de zending van Christus
en van zijn jongeren bestond. Zoo nu ook is
zeventig = 7 x 10, een cijfer waarin de
zeven weer het heilige vertegenwoordigt, zoals
God zeven tinten in den regenboog schiep en
zeven dagen in de week zette, terwijl ten als
decimaalcijfer de wereld in vier volheid neemt,
evenals de vier naar de vier windstreken de
wereld in haar omvang uitdrukt. Niets van dit
alles is toevallig. Er spreekt zich ook in de
cijferwereld steeds een gedachte uit. Ook Jesus
rekende daarmee, en daarom niet tien apostelen,
en zestig discipelen ernaast, maar ook hier
twaalf en zeventig, zich aansluitend aan wat
Israel van ouds gekend had.

Nu had Jesus ook bij de uitsending van de
twaalfen het tot dezen gezegd: "Wie u ontvangt,
ontvangt mij", en na de voetwassing had de
Heere "t" hun nogmaals betiteld: "Voorwaar,
voorwaar zeg ik u, indien ik iemand zende, wie
dien ontvangt, die ontvangt mij". Maar het
opmerkelijk is in "t": "Die u hoort, die hoort mij",
is nu hierin gelegen, dat de Heere bijna het-
zelfde ook tot de zeventig sprak. Verwonderd
kan het niet, daar ook de zeventig ambtelijk
werden uitgezonden, en de macht ontvingen om
woorden te doen. Ze deden genezingen en ze
bezworen de duivelen, en zelfs na hun terug-
keer hield Jesus ze in het ambt aan en ge-
tugde van hun wondermacht toen hij tot hen
zeide: "Ziet, ik geef u de macht, om op slangen
en schorpioenen te treden, en over alle kracht
des vijands; en geen ding zal u eensalms be-
schadigen" (vs. 19). Het ligt dus geen twi-
fel, dat ook de zeventig ambtelijk waren ingegaan
in den dienst des Heeren, en dan verklaart het:
"Wie u hoort, hoort mij", zich van zelf. En toch
ligt 't niet uitsluitend in dit ambtelijke. Immers
in Mark. 9: 37 lezen we, dat Jesus hetzelfde
ook op een niet ambtelijk geloovige toepaste,
toen hij een kindeke nam en onder hen
stelde, en van dat kindeke tot zijn jongeren
sprak: "Zoo wie dit kindeke zal ontvangen in
mijn naam, die ontvangt mij, en zoo wie mij
ontvangt, ontvangt Die mij gezonden heeft".
Het is alsoo geheel dezelfde gedachte, die eerst
op de twaalf, dan op de zeventig, maar ten-
slotte ook op alle geloovigen wordt toegepast.

De klem voor wat ook buiten het ambt geldt,
kan vanzelf niet uitsluitend in het ambt liggen.
Wie een predikatie hoort, hoort niet Jesus om-
dat de prediker in het ambt staat, maar alleen
zoo de prediker juist en naar waarheid de bood-
schap van zijn Zender overbrengt. Ge ziet 't
aan Judas. Judas Iscariot behoorde tot de
twaalfen. En ook wie hem hoorde, hoorde zijn
Meester, niet om Judas persoon, maar voor zo-
ver hij de boodschap zuiver uitdroeg. Of een
prediker al geleerd optreedt, of hij al schitterende
beeldspraak weet aan te wenden, bezielend en
vol geestdrift spreekt en boeit, dit alles is het
wezen van zijn zending niet. Het kan er bij-
komen, het kan de boodschap klaarder maken,
het kan de boodschap meer doen indringen,
maar hoofdzakelijk blijft tot de boodschap zelf.
En die boodschap is nooit anders dan 't Evan-
gelie, dat hij in uw zonden verloren zijt, maar
dat in Christus u verlossing is bereid, en dat
Christus u leiden kan ten eeuwigen leven. Altijd
wees Joh. 3: 16: "Alzo lief heeft God de
wereld gehad, dat hij zijn eenigenzoon Zoon
gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem
geloof, niet verdoere, maar het eeuwige leven
hebbe". Een hoorder, wie het daar niet om
te doen is, moge genieten in het schoon der
predikatie, maar hoort niet, en de prediker die
iets anders brengt, moge in gloed raken en
hoopen, maar de boodschap brengt hij niet.
Van den eenvoudigsten prediker die de boodschap
goed overbrengt, blijft het gelden: "Die u hoort,
die hoort mij". Maar van den wel spreken-
den redenaar, die vonken uit het hart slaat, moet
hij niet de boodschap brengen, wat pijn 't ook
doet, steeds beleden: "Die u hoort, hoort mij
niet."

Een prediker heeft hier in zich zelf te oorde-
len. Siedes weer heeft hij zich zelf af te vra-
gen: "Zoo mijn Zender gesproken hebben,
zoals ik sprak? Heeft wie mij dezen morgen
of dezen avond hoorde, Jesus gehoord?" Zoo
ja, dan was het goed, zoo niet, dan is hij ge-
oordeeld. Niet dat hij 't zeggen kan, zoals
Jesus zelf het zou gezegd hebben, maar in dien

zin, dat de boodschap die Jesus hem meegaf,
trouw en zuiver zij overgebracht. De bood-
schap kan door den aldus en door den ander
alzo ingekleed en vertolkt worden, en steeds
moet de vertolking zoo zijn, dat ze pakt en de
conscientie wakker roept maar voor 't overige
hangt 't aan die boodschap alleen. Het is
Jesus die zich in zijn dienaren vervelvolgt en
bestendigt. De dienaren zijn zijn boden, die
hij uitrustt om te roepen en te nooden. En
daarom komt 't bij zijn dienaren nooit aan op
eigen wijsheid, maar eeniglijk op wat de bood-
schap inhoudt. Zelfs kan en mag niet getegd,
dat wie zelf niet bekeerd is, die boodschap niet
kan doen. Judas leert het tegendeel. Ook
naar de boodschap van een nog onbekeerd pre-
diker zult ge geoordeeld worden, zoo die pre-
diker de zuivere boodschap maar tot u bracht.
Dan toch is het of ge zijn Zender zelf gehoord
hebt. Wat des te meer geldt voor predikers
die niet bekeerd zijn, en die nog dieper in
schuld voor hun Zender staan, zoo in hun
prediking niet altoos weer de boodschap, die
Jesus hun gaf, de boodschap is, die tot deze
lieden uitgaat.

Eerstige verantwoordelijkheid alsoo voor den
man in het ambt. Brengt hij zichzelf? Eigen
geleerdheid? Eigen talent? Of brengt hij zijn
boodschap? Als hij zich voorbereidt voor zijn
prediking of ook staat op den kansel en predikt,
is het er hem dan om te doen om Jesus of
om zichzelf te laten hooren? En kan hij, huis-
waarts gekeerd, staande voor zijn God betuigen:
"Wie mij dezen morgen hoorde, heeft de bood-
schap van mijn Zender gehoord?"

Maar sterker nog klemde de vraag bij wie
buiten het ambt staat. Gelijk we toch zagen,
zei Jesus het ten slotte ook van elk kind van
God: "Wie dit kindeke hoort, hoort mij".
Dit slaat niet op de prediking, maar op het
woord van den belijder. Het Evangelie is
een licht, dat niet onder een korenmaat ver-
borgen mag blijven. Een kind van God uit zich
roemt in zijn schat, en voelt drang om dien
schat ook aan anderen mee te deelen. En die
mededeeling van zijn schat gaat dan wel door
het woord, maar nog meer haast door betoon
van hogere zielekracht, door uitademing van
heiligen vrede, door een uitkomen van het
Beeld Gods, waarnaar de Heere ons schiep.
Men kan hierbij dus wel van het ambt van
alle geloovigen spreken, maar toch is er onder-
scheid. De twaalfen en de zeventig waren opre-
telijk gezonden boden. Onder hen kon er een
Judas zijn. Maar als hij een Lukas en Markus,
bij een Martha en Maria hun getuigenis in woord
en leven uitging, kon het niet anders komen
dan uit hun hart.

En hierin nu schiet in het gewone leven zoo
menig een tekort, omdat men alleen op eigen be-
houdenis bedacht is, en te weinig rekent met den
indruk, dien men als kind van God in heel zijn
kring en op heel zijn omgeving maakt. Vandaar
dat kinderen zoo vaak gelooven niettegenstaande
wat hen in hun ouders hindert en op zichzelf
hen van 't geloof zoo afrekenen. Vandaar dat
er schier in elk geslacht leden zijn, van wie men
hopen mag dat ze ter zaligheid zullen ingaan,
en die toch voor zoo menig ander lid een
aanstoot zijn. Zoo ze kinderen Gods zijn, moet
ook van hen 't woord van Jesus gelden: "Wie u
hoort, wie u gadeslaat, wie u ontvangt, ont-
vangt mij". Dat dit kan voelt een ieder. Keer
op keer toch ontmoet ge vrome zielen, die u
vanzelf meer aan Jesus doen denken, en uw
hart meer voor uw Heiland ontsluiten, ja u
opnieuw onder den indruk van Jesus Woord
brengen. Zoo nu moet het in elke gemeente,
zoo moet het met alle kinderen Gods zijn. En
dit nu kan de uitwerking van dit woord van
Jesus worden, als hij zegt: "Wie u hoort, die hoort
mij". Wie elken morgen opstaat en elken avond
zich ter ruste legt onder de bezielende gedachte:
Ook mijn leven, ook mijn wijze van doen, ook
mijn spreken, mijn omgang, mijn bejegening
van vriend en vijand moet wezen alsof niet ik
het sprak en deed, maar alsof Jesus sprak en
handelde door mij, — doet vanzelf een regen van
zich uitgaan. En al de kunst ligt maar hierin,
ons hart een orgel te doen worden, waarbij wij
de orgeltrapper zijn, maar waarvan niet ons ik,
doch Jesus zelf het klavier bespeelt.

Dan eerst is het: Wie u hoort, die hoort mij!

DR. A. K.

Amsterdam, 7 Juli 1911.

Aan de Vrije Universiteit vonden 26 Juni
j.l. een tweetal promoties plaats, waarop
het ons vergund zij met een enkel woord de
aandacht te vestigen.

De heer L. J. Thomassen a Thuessink
van der Hoop, wiens te vroeg gestorven
vader tot de warmste vrienden der Vrije
Universiteit behoorde, behaalde den titel
van Doctor in de Rechtswetenschap na de
verdediging van een proefschrift, hande-
lende over de *Orde van erfpagvolgving van
den Troon in Nederland*. Getuigde het van
moed om een dergelijk ingewikkeld en
moeilijk vraagstuk tot onderwerp voor een
dissertatie te kiezen, de lof, die aan dit
proefschrift reeds terstond na het ver-
schijnen ook in liberale bladen geschonken
werd, toont dat deze moed geen overmoed
was. Van harte wenschen we daarom den
jongen doctor met den verworven eertitel
geluk; zijn proefschrift gaf blijk van groote
degelijkheid, van zeer ernstige en nauw-
gezette studie, en strekt niet alleen hem,
maar ook der Vrije Universiteit tot ere.

En hetzelfde mag zeker ook getuigd
worden van de dissertatie, waarop Dr. J.
de Jong, Gereformerd predikant te Lop-
persum, promoveerde tot Doctor in de God-
geleerdheid. Tot onderwerp van zijn studie
koos hij de *voorbereiding en constitueering
van het Kerkverband der Nederlandse
Gereformeerde Kerken*. Het bleek echter
bij nadere uitwerking, dat de stof veel te
omvangrijk was voor een dissertatie en
Dr. de Jong vergenoegde zich daarom met
in zijn proefschrift alleen het eerste deel te
geven, dat handelt over het *Convent te Wesel*
in 1568 gehouden. Ieder kenner der Vade-
landsche Kerkhistorie zal zeker met bijzon-
dere belangstelling en waardeering dit pro-
efschrift lezen, want waar daverre omtrent
dit Convent zoo goed als niets bekend was,
behoefde de daar opgestelde artikelen en
de personen, die deze artikelen onderleekend
haadden, is het Dr. de Jong gelukt over dit
raadselachtige Convent veel nieuw en ver-
rassend licht te doen opgaan. Deze disserta-
tie is daarom een zeer welkomme bijdrage

voor de kennis van dit zoo belangrijke tijds-
vak; ze legt getuigenis af van groote nauw-
keurigheid, van uitgebreide bronnenstudie
en van zeer gelukkige gave om uit de
gevonden feiten conclusies te trekken. Moge
het aan Dr. de Jong gegeven worden om
deze studie voort te zetten en zij deze
dissertatie de eerste van een reeks
studiewerken, die in niet geringe mate
zullen bijdragen om de geschiedenis van
het ontstaan van het kerkverband der Gere-
formeerde Kerken ons beter te doen kennen.

Een belangstellend lezer van ons blad
doet ons de volgende vraag, wier beant-
wording vooral in deze dagen van vacantie
wel van algemeen belang mag worden ge-
acht:

De vacaties zijn weer in aantocht en menig-
een vertoef straks een paar weken, dus ook
een paar Zondagen, in een andere gemeente.
Verleden jaar trof ik het juist, dat in de Geref.
Kerk van het dorp waar ik logeerde, het
Avondmaal gevierd werd. De leeraar noodigde
ook de gasten van elders, dus uit andere ge-
meenten. Ik heb er gebruik van gemaakt en
met een gerust geweten. Maar, dacht ik later,
kan dat als regel gelden in onze Kerken?
De leeraar, die noodigt, kent toch niet die
vreemdelingen. Ze kunnen bovendien door den
kerkeraad hunner eigen gemeente gecenseerd
zijn. En in groote steden, waar zeker geen
Avondmaal gevierd wordt, of er zijn tal van
vreemdelingen in de Kerk, heerscht daar ook
die gewoonte?

Ik geloof, dat U mijn bedoeling nu wel zal
gissen. Ik zou zelf nog mijn meening U kunnen
melden, maar waarvoor. Ik wenschte wel eens
Uw gewaardeerd oordeel.

Een lezer van De Heraut.

Of de feiten zich zoo hebben toegedra-
gen, als de insender van deze vraag het
voorstelt, kunnen we natuurlijk niet beoor-
deelen, en waar hij geen naam of plaats
noemt, is navraag ook onmogelijk. Maar
indien de feiten juist zijn, dan is de op-
merking door den insender gemaakt, zeker
volkomen juist. Dat een predikant namens
den Kerkeraad ook degenen, die als gasten
een tijdlang op een plaats vertoeven, ten
Avondmaal noodigt, is op zichzelf niet af-
keurenswaardig, maar wel behoort de Ker-
keraad toe te zien, dat hij niemand ten
Avondmaal toelaat, van wien hij geen
zekerheid heeft, dat hij gerechtigd is aan
het Avondmaal in onze Kerken deel te
nemen. In de meeste Gereformeerde Kerken
is daarom als regel ingevoerd, dat niemand
als gast wordt toegelaten, dan wanneer de
Kerkeraad van de plaats, waar hij woont,
hem een schriftelijk bewijs heeft gegeven,
dat hij tot het Avondmaal toe is gelaten
en niet onder censuur staat. Dit is dan ook,
naar het ons voorkomt, de eenige zuivere
weg, om het Avondmaal heilig te houden.
Natuurlijk kunnen er exceptionele gevallen
voorkomen, dat iemand, die toevallig op
een plaats vertoef, waar het Avondmaal
zal bediend worden en die daaraan deel
wenscht te nemen, niet meer in de gelegen-
heid is om zulk een schriftelijk getuigenis
te vragen van den Kerkeraad, onder wiens
opzicht hij staat. Maar ook in zulke ge-
valen behoort de betrokkene persoon zich
vooral tot den predikant te wenden om hem
zijn begeerte te kennen te geven, en zal
de predikant of kerkeraad dan goed doen
met vooraf het getuigenis in te winnen van
enkele leden der gemeente, die den betrok-
ken persoon kennen, en verklaren, dat hij
lidmaat der Gereformeerde Kerk is en
zonder bezwaar tot het Avondmaal kan
toegelaten worden. Maar dit te doen zonder
eenig onderzoek is zeker niet geoorloofd.

Tegen het voorstel van Prof. Du Toit
om de "profetie" in onze Kerken weer in
te voeren, hebben we derhalve overwegend
bezwaar, wanneer daarmee bedoeld zou
wezen herstelling van de profetie zoals ze in
het Nieuwe Testament ons getekend wordt.
Deze Nieuw-Testamentische profetie be-
hoort toch, gelijk Calvijn terecht opmerkte,
tot de buitengewone ambten en genadege-
ven, die door Christus geschonken zijn voor
de stichting der Christelijke Kerk en is
evenals de gave der gezondmaking en het
spreken in vreemde talen niet bestemd ge-
weest om een blijvend bezit der Kerk te zijn.
Wat Zwingli, a Lasco en John Knox on-
der de profetie in de 16e eeuw verstanden,
heeft dan ook met de Nieuw-Testamen-
tische profetie niets gemeen en berustte op
een onjuiste verklaring van I Cor. XIV. Om
elke verwarring te voorkomen, die vooral
in onze dagen niet zonder gevaar zou wezen
en het drijven der zich noemende Aposto-
lische Kerk in de hand zou werken, zouden
we er daarom zeker niet voor zijn, den
naam profetie weer in gebruik te nemen.

Geheel anders staat het natuurlijk met de
vraag, of daarom het instituut der 16e-
eeuwse profetie, ook al is de naam even-
als het beroep op I Cor. XIV onjuist, niet
een element bevatte, dat voor de gemeente
van belang was en daarom niet zonder
schade voor haar geestelijk welzijn in onze
dagen gemist wordt.

Gemakkelijk is deze vraag niet te be-
antwoorden, omdat deze 16e-eeuwse
profetie, gelijk ook Prof. Du Toit opmerkt,
volstrekt niet een streng afgebakend karak-
ter vertoonde, maar in allerlei vormen en
gestalten is opgetreden en telkens wisse-
ling heeft ondergaan. Wanneer men onder
de "profetie" in hoofdzaak verstaat, dat
de predikant niet alleen over een zelf ge-
kozen tekst predikt, maar in een afzonder-
lijke samenkomst een praktische verklaring
geeft van een geheel Bijbelboek, dan komt
dit praktisch neer op wat wij gewoon zijn
te noemen een *Bijbellesing* en verdient het
zeker aanbeveling, dat deze lectie continu-
gelijk men het gewoonlijk noemt, d. w. z.
de regelmatig bespreking en verklaring
van een geheel Bijbelboek naar vaste volg-

orde, worde ingevoerd, waar ze dusver nog niet
bestaat. Calvijn en de oudere Gereformeer-
den deden dit zelfs als regel in de gewone
saamkomsten der gemeente, en al zouden
we de vrije tekstprediking om meer dan
eene reden niet gaarne afgeschaft zien, toch
is het zeker gewenscht en ook in de meeste
onze Kerken gebruikelijk, dat daarnaast in
de week een bepaald Bijbelboek behandeld
wordt. En evenzeer bestaat er geen be-
zwaar tegen, dat, wanneer de Kerk meer-
der predikanten heeft, elk hunner van dat
gedeelte der Schrift een korte verklaring
geeft, gelijk zulks vroeger in de congregatie te
Genève gebruikelijk was.

Gewoonlijk verstaat men onder de "pro-
fetic" echter iets anders en meer. Men
bedoelt er dan mede, dat ook degenen, die
niet tot het ambt van Bedienaar des Woords
geroepen zijn, in deze samenkomsten het
woord mogen voeren, hetzij dan om met
toestemming van den Kerkeraad een
stichtelijke toespraak te houden naar aan-
leiding van het voorgelezen Schriftgedeelte,
hetzij om bezwaren* en bedenkingen in
te brengen tegen hetgeen men in de pre-
dikatie gehoord heeft; terwijl dit laatste dan
weerdig of mondeling kan geschieden of
schriftelijk, zoodat de bezwaren vooraf bij
den Kerkeraad moeten worden ingediend
en daarna openlijk worden beantwoord.

Na kunnen we op dit vraagstuk, dat
zeer diep ingrijpt in het gemeentelieven,
thans niet in den breedte ingaan. Beide
vormen, om de gewone gemeentelieden meer
actief deel te laten nemen aan de "profetie",
zijn beproefd. Dat ze aanvankelijk in menig
opzicht rijke vrucht hebben afgeworpen,
wordt door de schrijvers van de historie
der Gereformeerde Kerken eenparig erkend,
en we begrijpen, dat bij het hooren van
den hoogen lof, aan deze "profetie" ge-
schonken, de vraag wel eens in het hart
opkomt, of ze thans niet meer zou te her-
stellen zijn. Toch mag men aan de andere
zijde niet blind zijn voor de ernstige ge-
varen, die, naar luid van het getuigenis
der historie, aan deze "profetie" zijn ver-
bonden geweest, en gemaakt hebben, dat
onze Gereformeerde Kerken overal deze
"profetie" in later tijd hebben afgeschaft.
Wat in een hoogstaande gemeente, onder
de machtige bezieling van het heroïsme
des geloofs, mogelijk is gebleken, is daarom
nog niet voor alle tijden profijtelijk te
achten.

Met name het laten optreden in zulke saam-
komsten van gewone gemeentelieden om een
stichtelijke toespraak te houden, ten einde
de gaven, die God hun geschonken heeft,
tot uiting te doen komen, is, hoe heerlijk
dit ideaal ook schijnt, toch niet
zonder gevaar gebleken. Er kan zoo licht
misbruik van worden gemaakt, om verkeerde
denkbeelden te propageeren, of de gemeente
te leiden in een spoor, dat niet gewenscht
is. En ditzelfde bezwaar drukt evenzeer
het recht om vragen te doen of critiek op
de prediking te oefenen, dat in deze profetie
geschonken werd; op zich zelf kan dit
een uitnemend middel wezen om de belang-
stelling der gemeentelieden te prikkelen en
de prediking in zuivere lijnen te houden,
maar het gevaar is niet minder groot, dat
de critiek ontardaen zal in vitrucht, en de
vragen zullen loopen over allerlei quaesties,
die met de stichting der gemeente niets
uitstaande hebben.

Prof. Du Toit heeft zelf deze gevaren
ingezien en de vorm van "profetie," dien
hij voorstelt, is er dan ook wel op berekend
om deze gevaren te voorkomen. Met belang-
stelling wachten we daarom af, of de Gere-
formeerde Kerk in Zuid-Afrika op dezen voor-
slag zal ingaan. De ervaring zal dan de
beste leermeesteres wezen, in hoeverre het
beoogde doel daardoor kan worden bereikt.

DR. H. H. K.

Treftafel.

DR. S. D. VAN VEEN, hoogleeraar aan de
Rijks Universiteit te Utrecht. HET STIPENDIUM
BERNARDINUM. Geschiedenis eener Utrechtsche
Academie-Beurs. Utrecht — G. J. A. Ruys —
1911.

Een eigenaardig instituut aan de Utrechtsche
Akademie is het STIPENDIUM BERNARDINUM.
Het is de door DANIEL BERNARD gestichte
Beurs, waaruit aan de Hoogeschool Theologie
kunnen studeren Duitschers en Hongaren en
666 familieleden van den stichter.

Wat de Duitschers betreft, is dit nader beperkt
tot die welke geboortig zijn uit den Pfalz.
Den 18 September van dit jaar zal dit instituut
juist anderhalve eeuw hebben bestaan. Op
den 18 September toech van 1761 stierf DANIEL
BERNARD en werd 'het testament waardoor het
Stipendium in het leven was geroepen, van
kracht".

In al die jaren hebben meer dan duizend
jonge mannen van deze stichting genoten. De
meesten hunner zijn predikanten geworden,
enkele brachten het, in Duitschland of Honga-
rije en ook wel in Nederland, tot privaat-
docent of professor.
Prof. VAN VEEN, de tegenwoordige kerk-
historicus aan de Utrechtsche Universiteit, heeft
zich de moeite getroost uit de bronnen het
ontstaan en de geschiedenis van het STIPENDIUM
BERNARDINUM op te diepen en gaf dezer dagen,
onder den hierboven door mij vermelden titel,
zijn studie als Feestgave in het licht.

Dit werk, aan welks uitgave blijkbaar bijzon-
dere zorg is besteed en dat, met zijn sierlijken
band, heldere letter en mooi papier, een indruk
van voornaamheid geeft, is een eere voor den
heer Ruys.
Maar ook de auteur heeft er een zeer te
waardeeren arbeid mee verricht. "Deze stich-
ting", zegt Prof. VAN VEEN, "is steeds door
een enigszins geheimzinnig was omgeven ge-
weest". "Die geheimzinnigheid", zegt hij dan
eenige bladzijden verder, "is nu niet meer
noodig. Zij is zelfs niet gewenscht. Er is in het
beheer van het Bernardinum niet, dat het licht
niet mag sien, en er bestaat geen enkele reden
om iets te verzwijgen, dat anderen van nut
kan zijn".

Metterdaad heeft de hoogleeraar, doordat hij
met de onpartijdigheid van den historicus, alles,
ook dat hetwelk wel eens verdonkeremaand was,
omtrent het BERNARDINUM hier aan het licht

heeft gebracht, het waas der geheimzinnigheid
doen optrekken.

Dan, niet slechts hierdoor en evenmin alleen
door mede te deelen wat anderen van nut
kan zijn", maar ook jegens hen, die belang-
stellen in de vaderlandsche kerkgeschiedenis,
heeft hij zich door deze zijn geschiedenis van
het BERNARDINUM verdienstelijk gemaakt.

Zijn toch niet al de, meer dan duizend,
BERNARDINERS van kerkhistorisch belang, daar
zijn er onder aan wie dit praedicaat niet
kan ontzegd, en voor hun biographie levert dit
boek dan vaak een niet te vermaden bijdrage.
Bovendien geeft het een kijk in de *historie*
intime van de Stichtische Alma Mater, welke
door den invloed dien zij, óók in de ander-
halve eeuw, die thans achter ons ligt, op de
Gereformeerde Kerk ten onzent heeft gehad,
voor de kennis der geschiedenis der Kerk,
niet sonder belang is.

Na een inleiding behandelt de schrijver zijn
stof in een negental hoofdstukken, en wel 1. *De*
Stichter van het Bernardinum. 2. *De stichtings-
act*. 3. *Het Curatorium*. 4. *De begiffiging met*
het Stipendium. 5. *Stude en getrag der Stipen-
diaten*. 6. *De uitkeringen*. 7. *Nederlandse*
alumni. 8. *De dubbele portie*. 9. *In den vreemde*
thuis. Na een Slotwoord komt dan een vijftal
Bijlagen en wel 1. *De familie BERNARD*. 2. *De*
familie DANIEL BERNARD GUILLAMEL. 3. *Pointen*
en Leges. 4. *De Unie of Neder-
Pfalz in 1761*. 5. *Lijst van Bernardiniers*.

Men kan er den heer VAN VEEN moeielijk
een verwijt van maken, dat hij het raadsel
niet tot oplossing heeft gebracht waarom BERN-
NARD, die, al was hij in FRANKRIJK geboren,
toch geen Duitscher was, juist Duitsche en
Hongaarsche studenten in zijn testament be-
dacht. Omtrent de beweegredenen toch, welke
den stichter van het BERNARDINUM daartoe
hebben geleid, valt uit de bronnen, die den
geschiedschrijver ten dienste stonden, zelfs niets
te gissen, veel minder iets te weten, en VAN VEEN
heeft dan ook wel gedaan hier een eerlijk
ignotum et ignoramus uit te spreken.

Wat van DANIEL BERNARD zelf te weten is,
heeft de hoogleeraar nauwkeurig onderzocht en
beschreven. Alomstijg uit Frankrijk, had de
familie BERNARD zich reeds in het laatst der
16e eeuw in ons land gevestigd. De ouders
van DANIEL hebben slechts tijdelijk te FRAN-
KENHAL in den Pfalz gewoond, waar hij dan
den 27en October van 1696 is geboren. "Aan-
gaande zijn jeugd", zegt VAN VEEN, "weeten wij
niets". Zeker is alleen, dat hij als jongeling
naar Amsterdam vertrok, waar bij zijn familie
had. Uit zijn later leven weten wij, dat hij in
dienst der Oost-Indische Compagnie was en
het laatste als gouverneur van de kust van
Coromandel. In Indië trouwde hij met de
dochter van MELCHIOR LEYDEKKER, den zeer
gefortuneerden predikant van BATAVIA. Nadat
zijn vrouw in Indië gestorven was, keerde
BERNARD naar Holland terug en ging daar een
tweede huwelijk aan met zijn nicht ISABELLA
BERNARD, een juffrouw van 41 jaar. Het ech-
tpaar woonde eerst te AMSTERDAM, later te
UTRECHT.

"Hoe rijk BERNARD ook was — en zijn
uitvoerig testament van 1761 doet ons zien, dat
hij verbaasd rijk was — een gelukkig man is
hij in de tweede helft van zijn leven niet ge-
weest". Prof. VAN VEEN, die dit waardeering-
oordeel uitspreekt, vertelt er bij, dat BERNARD
veel verdriet van zijn kinderen uit het eerste
huwelijk heeft gehad en dat het tweede huwe-
lijk, met de juffrouw van 41 jaar, op een "schei-
ding van tafel en bed", met daaraan vooraf-
gaand schandaalproces, uitliep. Men krijgt uit de
biographie zoo den indruk, dat Melvrou, die,
om in de woorden van haar echtgenoot te
spreken, "to door haer eygen quadaarsche natuur
als door instigatie van anderen de ruste in
desamenleving had gebroken", aan deze treu-
rigen sloop zeker meer schuld heeft gehad, maar
dat ook Meneer, die een vrij lastig percel was,
of om het met VAN VEEN meer euphemistisch te
zeggen, "niet gemakkelijk in den omgang schijnt
te zijn geweest", toch ook niet vrij uitgaat.

Uitvoerig handelt Prof. VAN VEEN over de
STICHTING van het BERNARDINUM, te vinden
in BERNARDS testament van 1761, waarin o.m.
vermeld staat de making van 6.000 Engelsche
Bank-aktien ten behoeve van Palzische en
Hongaarsche studenten in de gereformeerde
theologie aan de hoogeschool te UTRECHT.

Hij vertelt hier verder van het verzoek van
den testateur, dat met het bestuur deser Beurs,
de benoeming der stipendiaten, het toelicht op
studie en wandel der beënficiëerden, zich
zouden belasten de "gemeentelijke Ed. Heeren
Professoren in de Theologie der Gereformeerde
Religie, dewelke van tijd tot tijd op de Univer-
siteit binnen de Stad Utrecht sullen zijn".

Aan dit verzoek om als Curatorium van
het BERNARDINUM op te treden, hebben in 1761
de toenmalige Professoren: VOGEL, ELSENBERG,
en de twee BONNETS voldaan. En, hoewel zij
het om eigen voordeel niet behoefden te doen
en er eere voor hen nooit mee te winnen is
gewees. Integendeel, de werkzaamheden der
Professoren en hunne zorgen er meer dan eens
door werden verwaard, — zijn ook de volgende
generaties van theologische professoren te
UTRECHT, tot op dezen dag als verzorgers van
het STIPENDIUM BERNARDINUM opgetreden.

Wij vernemen daarbij o.m. van de moeielijk-
heden, die voor het Curatorium in 1878 ont-
stonden toen de inmiddels opgetreden "kerkelijke
hoogleeraars" van meening waren, dat ook zij
in zake het BERNARDINUM stem in het kapittel
moesten hebben en dan ook hebben gekregen.

Ook slaat VAN VEEN de donkere bladzijde uit
de geschiedenis van het Bernardinum op, die
vermeldt van de "seventig jaren van onrecht
(1805-1876) toen met veel verkrachting van
des testateurs uitdrukkelijken wil, ook Neder-
landers, die niet van de familie waren, in de
segeningen van Bernard deel".

Een misstand waaraan eerst een einde kwam,
toen de Faculteit besloot — 24 Juni 1876 —
"voortaan geene andere, dan uitsluitend Hongaren
en Palzische Stud. uit het Bernardinum te beënfici-
eeren".

Het is den hoogleeraaren schrijver bij dit alles
ook uitemden gelukt, ons een blik te doen
slaan in het leven der Bernardiniers aan de
hoogeschool te UTRECHT en in de wijze waarop
de Stichting heeft gewerkt.

Ook van het "geestelijke leven" der vreemde
studenten, van hun CONVENT en hun VEREEN,
vertelt hij op onderhoudende wijze en verzuimd
daarbij niet hun "Vereeningslied".

Hoos Utrecht, du tollst leben
Du Stadt am alten Rhein;
Dass hier wir wacker streben
Nie wirds vergessen sein.

In zijn monographie op te nemen.

Het boek heeft aanspraak op de belangstelling
ook van hen, die buiten den kring van de
Utrechtsche Universiteit staan, en heeft ook nog
een anderen waarde dan die van een "Feest-
gave".

G.

Een-en-

Vere-
op

to Z

Vergade
stad des
de Maas,
ren beslo
plaats on
we naar h
en schild
Het is ee
te vergad
hebben d
makkelijk

Er zijn
samenkom
sien we d
en Gronin
gaan ter j
midden in
ligt Zwolle
alle zijden
Noorden e
op deze jaa
De drie
Universitei
en reeds i
gadering t
Plantageker

werd gehou
In deze s
H.H. Direct
van Rotterdam
Na Psal
Spreker zij
spreker nam
1: 104. "Ge
Na in de
hebben den
grooten daa
kopen al
Heere het g
toe te breu
nu wij naam
gel